

Eerste hulp bij Regiobinding

In Nederland dragen gemeenten een grote verantwoordelijkheid voor de opvang en huisvesting van dak- en thuisloze jongeren. Dat gaat vaak goed, maar regelmatig gaat het moeilijk of het lukt helemaal niet. In een wereld met schaarste in middelen, personeel en woningen, worden jongeren vaak geweigerd. “Jij hoort in een andere gemeente”, is één van de dingen die dan gezegd wordt.

Voorbeelden

Justin verblijft nu in Meerdijk. In Zonnedaal kan Justin terecht bij particulieren op een Kamer met Aandacht. Zonnedaal wil dat niet omdat Justin uit Meerdijk komt.

Jessica was niet meer veilig bij haar ouders in Juinen. In Ter Weksel meldt ze zich bij de opvang. Haar wordt verteld zich te melden in Juinen, want daar heeft ze binding.

Jasper woonde in Arendal, maar verbleef de laatste twee jaar in de opvang van Zion. Nu maken Arendal en Zion ruzie over waar Jasper mag wonen.

Zo zijn er tal van voorbeelden waarin termen als binding en regiobinding worden gebruikt. Soms afhankelijk van wat goed uitkomt, worden argumenten van inschrijving, woongeschiedenis of familie gebruikt. Ook combinaties van uitsluitingsmanieren komen voor met contra-indicaties, veronderstelde zelfredzaamheid en de overgang van Jeugdwet naar Wmo. De uitkomst is vaak dat jongeren geen woning of opvang krijgen. Maar is dat terecht? Wat zegt de wet hier eigenlijk over?

Wat zegt de wet?

Je kan naar de wet kijken vanuit twee oogpunten: mensenrechtelijk of juridisch. De eerste gaat over wat de bedoeling is van de wet en wat rechtvaardig is. De juridische blik gaat over wat mag en moet volgens de wet.

Mensenrechten

Artikel 22 van de Grondwet stelt dat de overheid voldoende woongelegenheden moet bevorderen. Het Europees Sociaal Handvest, getekend door Nederland, stelt het iets duidelijker: ‘een ieder heeft recht op huisvesting’. Daarnaast hebben mensen het recht op vrije vestiging; als ik in Amersfoort wil wonen, mag ik in Amersfoort wonen. Vanuit de mensenrechtelijke blik is de gemeente dus verplicht om jongeren met een huisvestingsprobleem te helpen. Recht op opvang is hierbij het meest basale recht, maar vanuit de Grondwet en het ESH gezien gaat het hier echt om huisvesting.

Juridisch

Vanuit juridisch oogpunt kun je het beste de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) erbij pakken. In Artikel 1.2.1 stelt die: *"Een ingezetene van Nederland komt overeenkomstig de bepalingen van deze wet in aanmerking voor een maatwerkvoorziening, bestaande uit (...) opvang, te verstrekken door het college van de gemeente tot welke hij zich wendt, indien hij de thuissituatie heeft verlaten (...) en niet in staat is zich op eigen kracht, met gebruikelijke hulp, met mantelzorg of met hulp van andere personen uit zijn sociale netwerk te handhaven in de samenleving."* Dit betekent dus dat als een dak- of thuisloze jongere zich meldt in Amersfoort voor (een vorm van) opvang, de gemeente Amersfoort wettelijk verplicht is die te leveren. Vanuit die opvang kan de gemeente zoeken naar wat een passende (vervolg)plek is, maar de eerste verplichting is voor de gemeente Amersfoort. Wegsturen bij het loket mag dus wettelijk gezien niet. Hetzelfde geldt overigens voor Beschermd Wonen. Een rechterlijke uitspraak bevestigde: *"De gemeente tot welke iemand zich heeft gewend, is in elk geval verantwoordelijk voor een 'warme' overdracht naar de andere gemeente. Tot aan dat moment is het college van die gemeente verantwoordelijk voor opvang."*

[1] <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RBDHA:2015:3786>

In de Wmo gaat het over opvang en bedoelt daarmee: "Onderdak en begeleiding voor personen die de thuissituatie hebben verlaten, al dan niet in verband met risico's voor hun veiligheid als gevolg van huiselijk geweld, en niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving".

Maar de Memorie van Toelichting van de Wmo laat zien dat meer nodig is dan alleen opvang. De maatwerkvoorziening moet: *"een passende bijdrage leveren aan de zelfredzaamheid of participatie van de betrokkene (...). In geval van beschermd wonen of opvang geldt hierbij het criterium dat de maatwerkvoorziening erin moet voorzien dat betrokkene – indien dat kan en zo snel als mogelijk – weer in staat is zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving."* Wanneer beschermd wonen of opvang dus niet leidt tot zelfredzaamheid of participatie, kan een andere vorm van huisvesting dus passender zijn. En dan is de gemeente daar ook voor verantwoordelijk.

Kortom

Vanuit mensenrechtelijke blik hebben dak- en thuisloze jongeren recht op huisvesting. Wie dat regelt, dat maakt niet uit – en dus heeft de gemeente daar ook een verantwoordelijkheid in. Vanuit juridische blik is een gemeente in ieder geval verplicht om een dak- of thuisloze jongere die zich meldt te helpen met opvang of beschermd wonen. (Regio)binding is dan een onwettelijk argument om de jongere te weigeren. Wanneer het gaat om huisvesting, is er meer ruimte voor interpretatie. De minimale verplichte inspanning voor een gemeente is een warme overdracht naar een gemeente die de jongere wel helpt. Maar gezien de bedoeling van de Wmo om een bijdrage te leveren aan de zelfredzaamheid en participatie van de jongere, kan elke gemeente de verantwoordelijkheid op zich nemen om jongeren te ondersteunen bij het vinden van huisvesting.

